

Costa dels Espantats

En el sistema de camins del massís de Montserrat és freqüent identificar alguns indrets com *baixades* o *costes*. Tot depèn del sentit d'orientació dels caminants o, antigament, dels cavallers i traginers. Així, escampats pel massís, ens trobem indrets amb noms com: *Baixada dels espantats*, tram avui desaparegut que baixava de l'antic carreter a can Maçana a font del Teix; *Baixada dels matxos*, pendent situada al costat del camí cap a santa Cecília quasi tocant al torrent del cavall Bernat, un cop passat aquest en direcció a can Maçana. També es freqüent trobar indrets amb la toponímia del terme *costa* per designa alguna pujada més que significativa. De totes, la més coneguda és el camí de Collbató al monestir de Santa Maria conegut antigament com a camí de la *Costa* i modernament com a *camí de les Bateries*. També hi ha l'indret anomenat "*costa dels espantats*" situat en el tram que la carretera de can Maçana al monestir de Santa Maria creua el *barranc de les Asses* just després de sant Jaume el Blanc fins la plaça dels Apòstols. És el punt immediatament després de creuar el torrent de la Font del Boix, lloc de la darrera esllavissada, fins després del revolt següent, amb una longitud aproximada de 100 metres o poc més. Aquest lloc quedà força malmès per les esllavissades del 2007 i 2008.

Referent el tram de la *Costa de les Espantats* la seva toponímia ben segur que està relacionada a la dificultat dels animals en pujar aquest tros de carretera. M'ha comentat Ramon Oranias, monjo de Santa Maria de Montserrat, que, segons les indicacions del monjo germà Anselm Tetas (1899-1989) i també del monjo pare Calixte Albareda, aquest tram també se'ls coneixia com *Pujada del Ases* (dels rucs). La raó d'aquests noms, diu Ramon Oranias, ve del fet que anant amb carro, és molt més difícil pujar i més arriscat baixar. Per un animal sol i carregat és molt pitjor la baixada que la pujada. Si la pujada la veu dreta, l'animal no puja i prou, però per la baixada pot relliscar i trencar-se algun os, i el pobre pagès ja es pot acomiadar de l'animal. Per baixar els traginers tenien els frens de fusta que ajudaven a que l'animal no patís. Mentre que en les pujades els animals tenen més dificultats per tirar cap a munt el carro. Abans, era freqüent veure com els pagesos ajudaven als animals a tirar tot empenyent endavant en els raigs de les rodes del carro.

La referència a aquest indret es troba en la descripció d'un itinerari de la guia *Montserrat. Itineraris* publicada el 1909 per la Revista Montserratina on es diu, al

comentar la dreuera de la font de la Maçanera “*No sabem a on aquest camí començava abans d’obrir-se la carretera de Santa Cecília (1697) i de Monistrol (1860), però creiem que començaria davant la capella dels Sants Apòstols, seguiria un tros del que ara és la carretera i baixaria a trobar el lloc on avui comença, que és la Costa dels Espantats i barranc dels ases, en la carretera de Monistrol, a uns 500 metres passada la capella dels Apòstols (Exc VII, A).*” (pàgina 104 i 105)

Costa dels Espantats i Barranc dels Ases. Mapa Joan Cabeza 1909

Menys clar es l’origen de la toponímia de *Barranc de les Ases*. Una possibilitat, que cal contrastar, és que aquest indret fos un lloc on hi haguessin ases. L’original camí per anar a la Santa Cova sortia, aproximadament, a l’entorn del torrent de la Maçanera i, després de passar per l’anomenada Escala de les Monges arribava per sota la roca dels Corbs i baixa a buscar la Trona on girava per anar a buscar el torrent de Santa Maria. La proximitat d’aquest indret al lloc on s’anomena *Barranc de les Ases* pot fer pensar que antigament poguessin haver-hi rucs per ajudar a fer la ruta cap a la Santa Cova. Sobre la situació d’aquest antic camí en dóna constància les següents descripcions de la guia *Montserrat. Itineraris* publicada el 1909 per la Revista Montserratina.

Continuant carretera avall, a uns 500 metres passada la capella dels Apòstols, a ma dreta, hi ha un mal camí (per veure’1 és precís pujar sobre la paret de la carretera), que es l’escala antiga de les monges, la qual baixa pel torrent i surt a prop de la primera caseta de la via del cremallera, com aviat veurem. Seguint la carretera, 600 metres mes avall, s’arriba al lloc conegut per Sant Jaume el Blanch: per l’esquerra es va a Santa Cecília i a can Maçana (Exc. XIV); per la dreta es continua cap a Monistrol. (pàgina 37).

En el mapa de Montserrat fet per Joaquim Carrera l’any 1880 per fer l’estudi sobre la construcció del cremallera no s’esmenta cap d’aquests indrets.

Mapa de Joaquim Carrera 1880

Posteriorment, el 1909, Joan Cabeza en el seu mapa, com s’ha esmentat abans,

introdueix la referència a la toponímia d'aquests indrets, però En la cartografia moderna es torna a perdre tota referència a aquests indrets.

Mapa Ramon de Semir 1949

Mapa Editorial Alpina

En la literatura moderna sobre camins i itineraris montserratins ningú parla d'aquests indrets, llevat de Jordi Oliver i Pauses esmenta la Costa dels Espantats en la seva guia Montserrat. Guia itinerària (2003) (pàgina 31) com una referència d'un topònim perdut.